

Toiminnanohjauksen tukeminen

MITEN TUKEA TOIMINNANOHJAUSTA

- **Huolehdi lapsen perustarpeista**
 - Nälkä ja väsymys, eli vireystilan ailahtelu, korostavat vaikeuksia.

- **Liikunta on tärkeää**
 - Kanavoi ylivilkkaus vähiten häiritsevään toimintaan tai tekemiseen.
 - Pienen liikkumisen ja näpertelyn salliminen on parempi vaihtoehto kuin täyskielto. Hyviä keinoja ovat esimerkiksi aktiivisyys ja liikuntatuokioiden ripottelu lyhyiden tehtävätuokioiden väliin. Sopikaa säännöt yhdessä.
 - Alhaista vireystilaa voi kohottaa liikkumisella.
 - Muista työskentelyasentojen vaihtelun mahdollistaminen.
 - Ylivilkkausta voidaan rauhoittaa syvätuntoaistimuksia mahdollistavalla toiminnalla tai painon tunteella (sylimaino)

- **Tilanteiden strukturointi**
 - Rutiinit ja järjestelmällisyys ovat tärkeitä.
 - Laatikaa lapsen kanssa yhdessä selkeät säännöt, sopimukset ja seuraukset.
 - Ennakoi kaikki muutokset ajoissa. Käy etenkin vaikeat ja uudet tilanteet läpi etukäteen. Älä kiirehdi tai hermostu.

- **Ympäristön strukturointi**
 - Asioilla on paikkansa.
 - Tehtävätilanteissa vain vähän materiaalia näkyvässä kerrallaan.
 - Opetta lapselle sopiva työskentelytahti, opeta lasta pyytämään apua tai tauota työskentelyä (esim. tuntityöskentely, läksyt).
 - Tehtävien osittaminen auttaa jaksamaan ja etenemään.
 - Vaihteelliset kuvalliset ohjeet ja ääneen selittäminen, esim. tehtävätyöskentelyyn ja siirtymätilanteisiin.
 - Tehtäväluettelot voivat selkiyttää ja auttaa etenemisessä.
 - Kuvalliset päiväjärjestykset ja viikkokalenterit.
 - Munakello tai Timer helpottamaan toiminnassa pysymistä, toiminnan lopettamista sekä selkiyttämään ajan kulkua.
 - Pysähdy – mieti/suunnittele – tee – arvioi.
 - Samat ohjeet eri ympäristöihin, esim. kotiin, päiväkotiin/kouluun.

- **Kommunikaatio**
 - Anna selkeä ohje, älä kysy tai ehdota. Varmista, että lapsi kuuntelee.
 - Anna yksi ohje kerrallaan. Pyydä lasta toistamaan ohje varmistaaksesi että se on ymmärretty.

- **Mallin antaminen**
 - Ensin aikuinen näyttää, miten lapsen toivotaan käyttäytyvän tietyssä tilanteessa samalla tehtävävaiheita sanoittaen.
 - Sitten lapsi ohjaa aikuista sanallisesti kertoen.
 - Lopuksi lapsi tekee tehtävän itsenäisesti ääneen selostaen tekemänsä.
 - Kannusta lasta suunnittelemaan itse mitä tulisi tehdä ja miksi.
 - Kuvilla voidaan selkiyttää tehtävävaiheita.
 - Tavoitteena on siirtyä aikuisjohtoisuudesta itsenäiseen suoriutumiseen.

- **Motivaatio ja palaute**
 - Tavoitteen tulee olla lapsen saavutettavissa.
 - Vältä kielteisen vuorovaikutuksen kehää. Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä.
 - Anna runsaasti välitöntä palautetta positiivisesta suoriutumisesta ja etenkin yrittämisestä.
 - Palautteen tulisi olla johdonmukaista, säännöllistä, selkeää ja välitöntä.
 - Vältä negatiivisen käyttäytymisen palkitsemista huomiolla. Jätä huomiotta se, mikä ei ole merkityksellistä tai vahingoittavaa. Hankalat tilanteet on hyvä käydä lapsen kanssa läpi tilanteen rauhoituttua.
 - Muuta kiellot toivotun käyttäytymisen kuvauksiksi, sano esimerkiksi ”mene kävellen”, eikä ”älä juokse”.

- **Palkkiojärjestelmät**
 - Motivoi lasta lyhyellä aikavälillä pienin palkkioin. Sopikaa lapsen kanssa yhdessä palkkioista.
 - Palkkiojärjestelmän tulee olla lapsen tiedossa ja ennakoitavissa. Tavoitteen tulee olla riittävän yksinkertainen ja lapsen saavutettavissa.
 - Keskity kerralla yhteen opeteltavaan asiaan tai kokeiltavaan keinoon, ainakin muutaman viikon ajan.
 - Pienistä välittömistä palkinnoista voi seurata suurempi.

Harjoittelussa usein ja vähän on parempi kuin harvoin ja paljon!

Miten toiminnanohjauksen vaikeudet ilmenevät

- Lapsi voi olla **ylivilkas**, mikä näyttäytyy levottomuutena ja tarpeena tehdä, puuhata tai näprätä jotakin kaiken aikaa.
- Lapsi voi olla **verkkinen** ja omiin ajatuksiinsa herkästi vaipuva. Lapsi ei vaikuta kuuntelevan.
- Lapsi voi olla **herkästi hermostuva** ja räjähtelevä. Pienetkin ärsykkeet saavat aikaan suhteettoman suuren reaktion.

Lapsen on vaikea

- ylläpitää tarkkaavuutta halutussa kohteessa halutun ajan.
- keskittyä ja työskennellä pitkäkestoisesti.
- saada asioita valmiiksi, hän luovuttaa ja turhautuu.
- kuunnella opettajaa ja kirjoittaa yhtä aikaa.
- seurata keskustelua, jossa on monta osallistujaa.
- toimia järjestelmällisesti, hän on hajanainen toiminnoissaan.
- arvioida tarvittavaa työmäärää.
- hahmottaa, miten tehtävä saatetaan päätökseen.
- odottaa vuoroaan ja/tai hän ryhtyy toimeen ennen ohjeita.
- sopeutua arjen rutiinien muutoksiin, siirtymätilanteet vaikeita.
- hyödyntää palautetta ja hän toistaa samoja virheitä.

- Lasta täytyy toistuvasti kehottaa aloittamaan tai jatkamaan toimintaansa.
- Lapsi hosuu ja hätiköi, toimii ennen kuin ajattelee.
- Lapsi on häiriöherkkä ja tekee huolimattomuusvirheitä.

Vastuuhenkilö:

Laadittu: 22.3.2017